

30.12.2001

Vítám vás v novém týdnu a vlastně i v novém roce. I když přiznejme si naše závislost na kalendáři je poměrně komická. Osobně jsem k existenci lineárního času skeptický a díky tomu Silvestr slavit nebudu. Navíc ve mě globální jásání a povinné slavení vyvolává těžké deprese. Rozhodl jsem se že tento den strávím stejně jako loni s knížkou o Harry Potterovi...
Ještě že nejsem v USA asi bych si před četbou mohl připálit prsty. Totální Magorie, ne?

ALAMOGORDO (Nové Mexiko, USA) 27. prosince (ČTK) - Církev v americkém státě Nové Mexiko se chystá pálit knihy s Harrym Potterem, které si získaly přízeň dětí i dospělých po celém světě. Pastor z církve Kristova společenství tvrdí, že knihy urážejí boha. Informuje o tom agentura Reuters.

Pastor Jack Brock oznámil, že v neděli hodlá v kostele Kristova společenství v Alamogordo v jižní části státu zapálit "svatou hranici" a dát na ni knihy o vymyšleném čarodějnickém učni.

"Tyto knihy podněcují naši mládež, aby se poučila více o čarodějích, kouzelnících a černokněžnících, a tyto věci urážejí Boha i mě. Knihy Harryho Pottera zničí životy mnoha mladých lidí," tvrdí 74letý pastor.

Nejen knihy britské autorky J.K. Rowlingové se staly bestsellerem; jednoznačný úspěch zaznamenala i filmová podoba prvního dílu knižní série, která přišla do kin před Vánoci.

Brock svoje štedrovečerní kázání nazval "Ježíšek nebo Harry Potter?". Pálení knihy označil za součást svého úsilí, jehož cílem je donutit křesťany, aby ze svých domovů odstranili všechno, co by jim bránilo v komunikaci s Bohem.

Tento případ není ojedinělý - v několika komunitách ve Spojených státech se Harry Potter stal terčem odsouzení, protože údajně podněcuje ďábelské myšlenky mezi mládeží. Spisovatelka samozřejmě tuto kritiku označila za absurdní.

Ale abych aspoň trochu zapadl do kratochvilné nálady tohoto týdne tak jsem se rozhodl zařadit velmi zajímavý článek, který vyšel někdy před dvěma lety v časopise *Vesmír*.

Co bude, až spadne Katastrofický scénář vývoje Prahy bez lidí

JIŘÍ SÁDLO

Chattušaš, ruiny hlavního města Chetitů v centrální Anatolii. V údolí je turecká vesnice se semknutými domky, kamennými zídkami a tarasy, s pachem chlévů v nočním dešti a s veselou červenou hospodou, kde se při čaji a cigaretách dědové v bekovkách dívají na fotbal v televizi. A nade vsí hora, šíleně veliká, šíleně jednoduchá, se zelenými pastvinami v oponách předjarních plískanic. Najednou vidíte věnec nesmyslně velikých a hrubých hradeb a valů, hradeb ze skládaných balvanů, je to hra pětiletého chlapce zvětšená nad všechno pomyšlení. Pustými branami procházejí stádečka koz a ovcí, z reliéfů se dívají bohyně prázdnými nepohnutými očima.

To je ono zaniklé město: hrůza a okouzlení z ruin je jako hrůza a okouzlení z absurdity smrti. Ale zároveň vidíme šafrány, rehy a dřišťály tureckého jara, staronovou přírodu, která nahradila diverzitu kulturního impaktu. Kde je tvé vítězství, smrti, kde tvůj osten?

Není divu, že se nám někdy vnucuje svatokrádežná otázka po konci našich měst (nebo si holenkové myslíte, že tu budeme strašit věčně?). Píšu o Praze, ostatně ta má svůj konec předpovězen starým proroctvím - forman pojedje lesem, přes vltavský brod, a ukáže bičem z kozlíku malému chlapci: tady stávalo kdysi velké a slavné město Praha. Dobře, jak by tedy vypadala taková Praha sto let poté? Jak by probíhala rekolonizace Prahy přírodou?

Mentální experiment: Praha v sutinách

Teď to může vypadat, že se chystám fantazírovat, protože se pohybujeme v říši velkého kdyby a věc lze ověřit jen praktickým pokusem, od nějž nás rač uchránit svatý Václav. Ale v našich úvahách máme k dispozici všechno, co zatím víme o chování střeoevropské přírody v podobných situacích, především znalosti o jejím vývoji na jiných člověkem stvořených biotopech.

Město je systém vyrobený a stále udržovaný člověkem. O to je vratší - jakmile lidský vliv pomine, začne všecko zarůstat. Čili, vznešeněji, nastoupí sukcesní procesy, které navracejí plochu dočasně ovládnutou

člověkem zpátky směrem k přírodě, směrem k jakémusi terminálnímu stadiu, kterému říkáme klimax (Vesmír 78, 40, 1999/1) a kterým je u nás povětšinou les. Schválně píšu jakémusi a směrem - jde totiž o to, že ten cílový stav se jakž takž snadno obnoví, když necháme ležet ladem pole, ale hůř, když necháme ladem ležet Národní divadlo. Půjde to pomaleji, a dokonce se výchozí stav neobnoví nikdy, protože vždycky tam už bude pahorek z kamení a na něm budou jiné podmínky než v původním lese, a tak tam porostou trochu jiné druhy stromů, a ty zas budou žrát jiní hmyzové atd.

Začátky těchto reparačních procesů vidíme na každém prázdném prostranství, staveništi nebo bouračce ponechané svému osudu. Začne to jednoletými druhy. Jejich semena se na plochu dostala buď během jejího vzniku, anebo už tam dávno byla - odpočívala sto let hluboko v půdě. Skoro zároveň s nimi se uchycují vytrvalé druhy a první dřeviny. Ty jsou sice silnější v konkurenci, ale pomalejší v růstu, a tak se na ploše vystřídá celá kompetitivní hierarchie společenstev - kdo dřív přijde, dřív mele, ale kdo je silnější, nakonec vyhrává. Konečně vše opanují první stromy - a dál nevíme, protože pak se z toho udělá buď park, nebo novostavba. Zato jsou ve městě plochy stromové vegetace, která sice vznikla uměle, ale není udržována, a tak se blíží obrazu spontánního "pralesa" - třeba části starých hřbitovů a parků nebo příměstské lesní celky, jako je bažantnice u Satalic. Tohle všechno můžeme extrapolovat na celou Prahu a zbytek si domyslet podle našich znalostí o vývoji stanovišť, dynamice šíření organizmů a jejich nárocích.

Nejprve půjde o to, jak v našem mentálním experimentu nastavíme výchozí podmínky. Tedy co vlastně se má stát v roce nula. Bezprostřední příčinu reálného zániku těžko hádat a možná lépe nehádat. Ale chceme-li si ukázat, co příroda dovede, znamená to nechat jí v našich úvahách co nejvolnější ruku. Například v tom, že se do Prahy nebudou lidé znova vracet. A že okolo bude dál dnešní kulturní krajina, kterou dobře známe, nikoli krajina rovněž čerstvě opuštěná (v jejím vývoji už bychom hodně hádali), anebo naopak atomová poušť. Takže - nedá se nic dělat - nejlépe interpretovatelné výchozí podmínky jsou zároveň hodně nerealistické.

Jeden možný model je rychlé a tiché vyklizení pozic člověka (tak to snad dopadlo u Mayů). Lidé zmizí, město zůstane stát. Jenže tehdy by asi Praha tak do týdne kompletně a velkým plamenem vyhořela, což by sice situaci dost zjednodušilo, ale ono by to pak už nebylo tak zajímavé.

Zkusme to jinak. Mně osobně se líbí pomyšlení, že Pražáci - vltavská krev - Prahu nedají a radši ji zbourají (mě se to netýká, já jsem ze Žižkova). Podobně by zafungovalo velké zemětřesení. Požáry by přišly taky, ale byly by pomalé a dlouho lokalizované, a mezi doutnajícími troskami by už mohla probíhat kolonizace.

0-25 let

Praha je členitým terénem čerstvých sutin, některé se zpočátku ještě propadají. Stát zůstávají kamenné spodní části věží některých kostelů, které se bourají opravdu obtížně, neporušena snad zůstane kompaktní rotunda Nalezení sv. Kříže na rohu ulice Karoliny Světlé, ale je kompletně zasypána okolními cihlovými domy (k radosti pozdějších archeologů), zato ze sídlišť brzy zbudou takové pěkné hrobečky. Z dvorů a užších ulic jsou sotva prolákliny v suti, volná zůstávají jen velká náměstí a parky.

Na ruinách okamžitě začíná sukcese rumištních rostlin, po bylinných stadiích rychle nastupují křoviny a už kolem 20. roku je většina Prahy zarostlá. Bez větších změn v té době zůstávají jen zvláště těžko osídlitelné blokové sítě kamenných budov, náměstí (pokud se tam zachoval asfalt), a málo se dosud mění parky, protože travní plochy zarůstají dřevinami pomaleji. Ruiny jsou bohaté organickým dusíkem, takže na vlhčích úpatích se vytvářejí husté křoviny černého bezu¹) a zplanělých lián (plamének plotní²), loubinec čili psí víno³), kdežto na suchých konvexních reliéfech zřícenin převládnou řídké porosty jívy⁴) s břízou⁵) a osikou⁶).

První kolonizátoři sutin však nejsou pomalé rostliny, ale živočichové schopní využít i drobné a dočasné potravní zdroje - tak je tomu i při kolonizaci čerstvých lávových polí, a natož tady. Vždyť pro potkana⁷) se vlastně životní podmínky ani zásadně nezmění. V prvních letech je největší diverzita stanovišť i potravních zdrojů a tomu odpovídá i maximum diverzity čtvernožců. Zpočátku nastává mohutná populační exploze potkanů, kteří vyžerou zbořené krámy. V patách jim jsou masožravci. Jsou to domácí zvířata na volné noze - psi, kočky, ale také šelmy, které i dnes žijí dokonce ve vnitřní Praze, např. kuna skalní⁸). Vyloučeno není ani namnožení některých uprchlíků ze zoo a ze soukromých chovů (určitě mýval⁹) a fretka¹⁰) - k dispozici jsou hluboké podzemní chodby se stálým klimatem. Zároveň se rozbíhá dosídlování ptactvem. Ustupují holubi¹¹), kteří ztratili podkroví pro hnízdění, pro první léta jsou význačné druhy otevřených skalnatých terénů (rehek domácí¹²), bělořit¹³) a stepí (koroptev¹⁴) a křepelka¹⁵). Mění a zvětšuje se i spektrum druhů netopýrů, hlodavců, hmyzožravců a plazů.

25-150 let

Praha je už pod lesem. Ruiny se stabilizovaly, teď se jen pomalu plošně sesedají, jak křehnou a drtí se cihly, terén se pomalu zarovná. Na většině ruin je už vrstva půdy. Obnovila se původní síť potoků. Vegetace zmožila zbylý asfalt, dláždění a trávníky, v parcích dorůstá mladá generace spontánních stromů. Převládajícími druhy v této první generaci lesa jsou ty, které nejhojněji zplaňují v dnešní Praze: východoasijský pajasan žláznatý¹⁶) a jeho evropská obdoba jasan ztepilý¹⁷), javory mléč¹⁸) a klen¹⁹), bříza a osika. Vlhký a stinný les javoro-pajasanový pohltí během prvních 70 let les březo-osikový, který rostl na sušších místech, protože bříza je krátkověká a její semenáčky jsou výrazně světlomilné. Postupně se stírá i rozdíl mezi ruinami a parky. V nich převládá javor a jasan, ale šíří se odtud i některé druhy, které tu byly pěstovány - naše lípy, duby a habr, a také mnohé exoty (zejména akát²⁰), ten však mimo parky příliš neproniká, protože zmlazuje hlavně vegetativně). Převažující pražský les si můžeme tedy představit jako dost hustý, výlučně listnatý, s podrostem prozrazujícím velký obsah organických látek v půdě - v podrostu převládá kopřiva dvoudomá²¹), netýkavka malokvětá²²), černý bez, místy břechtan²³).

Už na začátku období se fauna obratlovců mění ze skladby ovlivněné člověkem na běžnou faunu lesní. Zaniká populace potkanů (ale vzácně se mohou vyskytovat krysy²⁴). Značně slábnou populace zdivočelých psů a koček. Ve zbylých psích smečkách se brzy stírají rozdíly plemen a vzniká český pralesní dingo. Kolonizace drobnými obratlovci je dokončena už na začátku období a také velcí obratlovci buď už v Praze byli (srnky), anebo se tam během času dostávají - záleží jen na pravděpodobnosti, s jakou se migrující jedinci opačného pohlaví treťí do terče velikosti Prahy. První kolemjdoucí divoký kocour²⁵) nakříží populaci koček domácích.

150-500 let

Praha je souvislým lesním územím. Z města zbyly těžší půdy z cihlových substrátů a kopečkovitý reliéf. Z něj dalším sesedáním půdy místy vystupují zbytky silnějších kamenných zdí. Množství živin v půdě, typické pro předchozí etapu, se rychle snižuje na běžnou úroveň, což je dáno vyčerpáním zásob a zahliňováním sutí.

Na začátku období z lesa mizejí zplanělé druhy stromů (zejména pajasan) a vegetace se mění v běžný střeoevropský les s převahou dubu. Dlouho je ale znát pestřejší druhová skladba s účastí náročnějších dřevin (javory, jilmy²⁶), jasan). Na slunných svazích Hradčan, Letné a Vyšehradu se obnovily teplomilné doubravy.

Teprve teď se ale naplno šíří hájové druhy. Dřív jim to nešlo z příčin ekologických, hlavně však z příčin migračních. Druhy jako kopytník²⁷), lecha²⁸), podléška²⁹) či svízel lesní³⁰) totiž jsou ve středních Čechách celkem běžné, dokonce rostou v hájích na okraji Prahy (v Prokopském údolí, na Vidrholci u Klánovic, v Tichém údolí). Prahu obkličují, ale dovnitř skoro nejdu - šíří se pomalu, a tak se do pražských parků nedostaly. Jejich významným představením v osídlování Prahy by ovšem byla botanická zahrada Na Slupi, kde se pěstuje skoro celá naše hájová květena.

Podobné je to s živočichy. Ptáci udržují v každém okamžiku krok se stavem prostředí, savci a plazi obsazují vhodné prostředí nejvýš s několika desítkami let zpoždění, zato plné obnovení skladby hmyzu a půdní fauny má zpoždění mnoha set let. Není to jen tím, že vlk a rys mají delší nohy než bezkřídlé druhy brouků, šneci a chvostokoci. Jde spíš o to, že vlk není zdaleka tak specializován na prostředí - na cestě ze Šumavy se vyživí v každém hájku, a zejména v každém kurníku, kdežto chvostostok vyhovující typ hájového humusu prostě nenajde.

Víc než 500 let

Ačkoli Praha je pohlcena lesem už za pár desítek let po odchodu člověka, teprve teď se stává plnoprávným lesním územím biologicky srovnatelným třeba s lesy v blízkém Českém krasu. Přesto ani teď nejsou pražské lesy totožné s lesy, které by na území Prahy asi rostly, kdyby zde město nikdy nebylo. Přinejmenším tu zůstávají chemické a fyzikální zvláštnosti substrátů z někdejších cihlových a kamenných zdí. Zůstávají i místní zvláštnosti ve výměně starých stromů za mladé. Na počátku tu byla zhruba stejnověká populace první generace dubů, a ta se teď mění v populaci různověkou, o to pomaleji, že dub blokující zápoj se v něm dožívá několika set let. Tak vzniká jakési místní vegetační a faunistické specifikum - biologická stránka génia loci. Patřily by k němu nejen absence druhů, které se sem náhodou dlouho nedostaly, ale na druhé straně i některé nápadně hojné výskyty. Velmi hojný by asi byl např. jinde už pravzácny tis³¹), který se dnes pěstuje v každém parku a velmi snadno se šíří semeny, především na starých zdech a podobných stanovištích. Vzhledem k jeho extrémní dlouhověkosti a možnému dalšímu šíření by asi jeho pražská populace byla nadnormální ještě po tisíciletí.

Zarostli bychom překvapivě rychle

Vidíme tedy, že není jednoduché odpovědět na otázku, jak rychle by si příroda poradila s tak rozsáhlou

bouračkou, jakou by v našem scénáři byla Praha. V každém ohledu je to jinak. Samotná kolonizace prvními pionýrskými stadii je překvapivě rychlá, a rychlý je i vývoj celkové struktury porostu - v našem případě vznik lesního zápoje. Daleko pomalejší je však vývoj druhové skladby. A protože vývoj stanovištních podmínek je také docela rychlý, začnou být brzy pro skladbu společenstev rozhodující okolnosti migrační.

Autorovo poděkování: Za inteligentnější část nápadů vděčím V. Cílkovi.

Vědecká jména rostlin a živočichů jmenovaných v textu:

1 Sambucus nigra, 2 Clematis vitalba, 3 Parthenocissus quinquefolia, 4 Salix caprea, 5 Betula alba, 6 Populus tremula, 7 Rattus norvegicus, 8 Martes foina, 9 Procyon lotor, 10 Putorius furo, 11 Columba livia, 12 Phoenicurus ochruros, 13 Oenanthe oenanthe, 14 Perdix perdix, 15 Coturnix coturnix, 16 Ailanthus glandulosa, 17 Fraxinus excelsior, 18 Acer platanoides, 19 A. pseudoplatanus, 20 Robinia pseudacacia, 21 Urtica dioica, 22 Impatiens parviflora, 23 Hedera helix, 24 Rattus rattus, 25 Felis silvestris, 26 Ulmus sp., 27 Asarum europaeum, 28 Lathyrus vernus, 29 Hepatica triloba, 30 Galium sylvaticum, 31 Taxus baccata, 32 Abies alba.

A jak tento týden ?

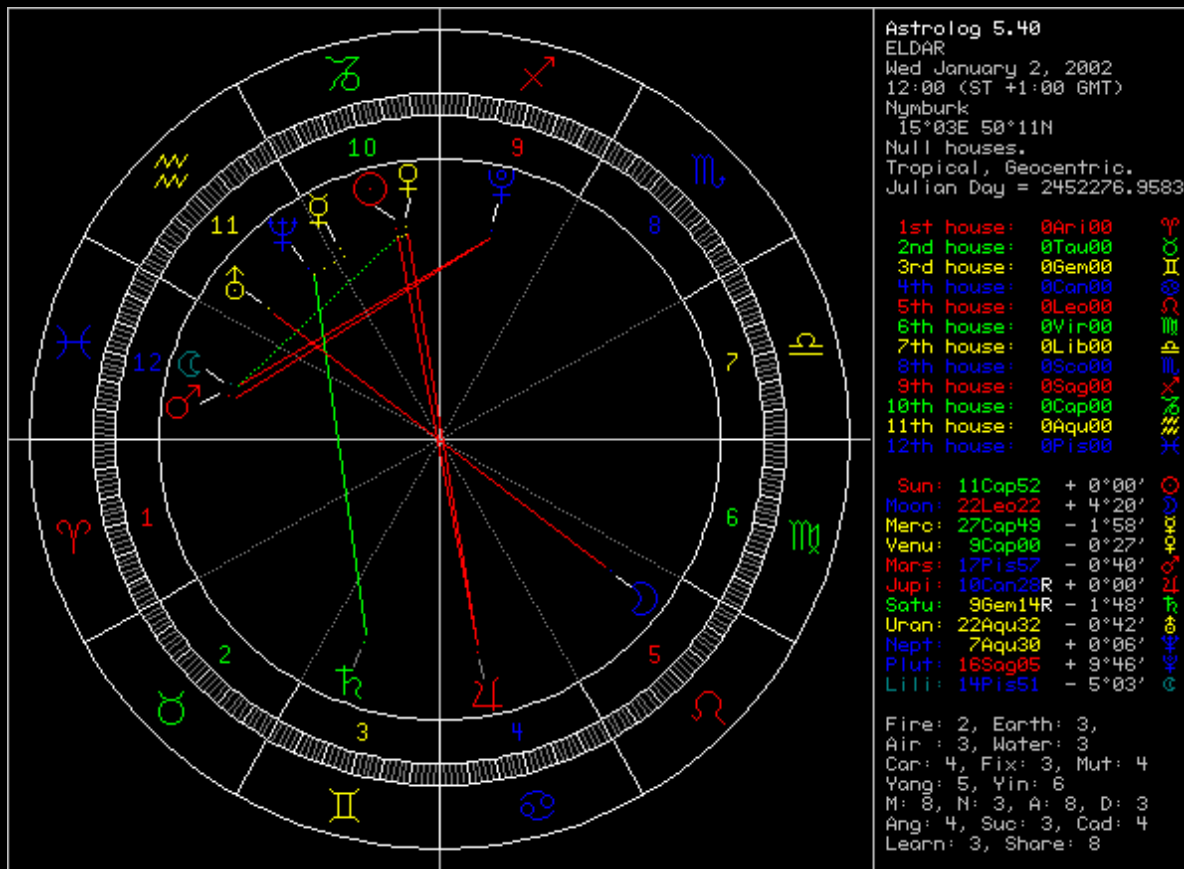

Diagram ukazuje situaci ve středu 2.1.2002 .

Jak vypadají jednotlivé aspekty, které nás budou provázet příští týden ?

☼ Slunce

stojí ve znamení Kozoroha. V tomto znamení Slunce představuje srdce a Kozoroh led. Je tedy nejen zmrzlá příroda ale i naše srdce jsou jaksi zchladlá a Slunce v tomto znamení přináší rezervovanost v citech. Přeje spíše technickému myšlení a spekulacím s nemovitostmi.

Slunce v konjunkci s Venuší - vzhledem k postavení Venuše ve stejném znamení přeje umění a zvyšuje v našich očích přitažlivost druhého pohlaví.

Opozice Slunce s Jupiterem, která bude působit celý týden je pro konzumní období kolem Vánoc a

Nového roku jako dělaná. Zvyšuje schopnost našeho organismu ukládat tuky "do zásoby", působí mírně řečeno nemírné požívání, samolibost a finanční problémy - díky špatnému hospodaření s penězi a zbytečnému utrácení. Zdravotní rizika přináší lidem s nemocnými tepny.

☾ Lilith

- Černá Luna, která ovlivňuje pudovou sexualitu, se nachází ve znamení Ryb. V tomto znamení lidské pudy tryskají z nevědomí, sexuální život není vnímán na vědomé úrovni. U někoho to může znamenat utajování smyslnosti u jiných zvýšený sklon k nevěrám. Kvadratura s Plutem bude působit ještě větší ztemnění naší pudové stránky.

☿ Merkur

stojí ve znamení Kozoroha do čtvrtka. V tomto znamení podporuje analytické myšlení, vytrvalost. Nicméně je zodpovědný i za to že v mnoha lidech vyplouvá na povrch nesmiřitelnost až nemilosrdnost. Nepodporuje právě rodinný život protože příliš nepřeje toleranci.

Od pátku již bude Merkur ve znamení Vodnáře. V tomto znamení planeta symbolizuje spojení blesku a inteligence. Rozvíjí intuici a tvůrčí schopnosti a osvobozuje myšlení od stereotypů. Přeje moderním vědním oborům a astrologii.

Merkur v konjunkci s Neptunem pomáhá zlepšení představitivosti, zvyšuje vnímavost a umožňuje poměrně lehce sledovat své vlastní ideály. Aspekt přeje spisovatelům dobrodružné literatury.

♀ Venuše

stojí ve znamení Kozoroha. V tomto znamení přeje Venuše především těm párům kde je mezi partnery velký věkový rozdíl. Z umění podporuje hlavně zpěv.

Díky poškození Jupiterem nepřeje uzavření smluv jakéhokoliv druhu a destabilizuje partnerské svazky. Opozice Venuše a Jupitera podporuje problémy v manželských vztazích a podporuje nevěru. V tomto týdnu rozhodně neuvažujte o plánování vstupu do manželství a raději takové myšlenky rovnou zažehťe.

♂ Mars

stojí ve znamení Ryb. V tomto znamení planeta pojí agresivitu a tajemství. Podněcuje sklony ke skrývání důsledků našich činů před okolím. Podněcuje nebezpečí tajných skrytých akcí, útoků a podobně.

Kvadratura Marsu a Pluta je násilný aspekt který je charakteristický především apatií k následkům vlastních činů, vlastní chyby můžeme často svalovat na osud.. Podporuje krapet "jiné" vztahy, především založené na více či méně temnějších (např. S-M) základech.

♃ Jupiter

stojí ve znamení Raka. V tomto znamení je planeta vždy dobře postavena. Dává úspěch dlouhodobým plánům, přeje obchodu, bankovníctví ale posiluje i duchovní růst, protože umožňuje propojení materiálního a duchovního světa do harmonického celku. V tomto týdnu ale jeho vliv nebude nijak výrazný, protože bude poškozen.

♄ Saturn

stojí v Blížencích. Přeje přesnosti, přemýšlivosti a opatrnosti. Je možné že po dobu kdy se bude planeta pohybovat v tomto znamení lze očekávat možnost nějakého významného objevu z oblasti fyziky, či matematiky.

Trigon Saturnu s Neptunem přeje magii a okultismu a pomáhá prosazování nových neotřelých myšlenek.

♅ Uran

ve Vodnáři je v domicilu a tudíž dobře umístěn. Podporuje prospěšné změny a je nakloněn bojům za morální cíle.

♆ Neptun

ve znamení Vodnáře přeje ideálům a idealistům.

♇ Pluto

stále ve znamení Střelce. Díky poškození přeje chladu, anonymitě, odcizení a nedorozuměním mezi lidmi.

Pokud čtete tyto stránky pravidelně jistě víte, že poloha posledních tří planet je vždy dlouhodobá a symbolizuje směr kterým se doba ubírá z dlouhodobého hlediska.

Síla planet je tento týden poměrně vyrovnaná. Stále je ještě na místě varování před kvadraturou Mars - Pluto, která která není právě nejlepším aspektem pro vstup do nového roku a lze od ní čekat prakticky jakékoliv ústrky, včetně těch co pácháme sami na sobě.

Mějte se krásně.

[Hade](#), 30.12.2001

